

Konferans Bildirisi

YENİ MEDYA ÇAĞINDA DİJİTAL SANATIN YÜKSELİŞİ: BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Fatma YARDİBİ*

Özet

Dijital sanat, teknoloji ve sanatın birleşiminden ortaya çıkan bir olgudur. Her ne kadar yeni bir olgu gibi düşünülse de kökenleri 1960'lara kadar uzanmaktadır. Bu çalışma, yeni medya ve dijital sanat ile ilişkili iletişim kategorisinde, Web of Science veri tabanından 1971 ile 2024 (11 Mart) yılları arasında yayınlanmış 1537 akademik çalışmayı kapsamaktadır. Çalışmada, yeni medya ve dijital sanatın araştırma trendleri analiz edilmiş ve bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılarak önemli bulgular ortaya çıkarılmıştır. Belge ortak alıntı analizi gerçekleştirilmiş ve daha sonra sıkı bir şekilde bağlantılı araştırma çalışmalarını belirlemek için küme analizi yapılmıştır. Anahtar kelime analiziyle ilgili terimlere göre küme analizi uygulanmıştır. Bu analizlerle araştırma sıcak noktaları belirlenmiş ve çalışmanın ana konuları ortaya çıkarılmıştır. Alanda üretilen yayınlar, 1970'li yıllardan günümüze doğru hızla artmış ve gelişen bir alan olduğunu göstermiştir. Yayınların dağılımı iki aşamada değerlendirilebilir: İlk aşama, 1970-2000 yılları arasını kapsayan 30 yıllık durağan bir dönemi; ikinci aşama ise, 2000'li yıllardan itibaren teknolojik gelişmeler ile hızlanan üssel bir artışın bulunduğu dönemdir. Yeni medyanın 2000'li yıllardan itibaren gelişerek yaygınlaşması, dijital sanatın daha fazla kitle tarafından etkileşim alması ve dolayısıyla bu alana olan ilginin artması olarak açıklanabilir. Belgelerin ortak alıntılarının analiziyle, çevrimiçi ekran eğlencesi, adil kullanım, sosyal medya platformları ve kültürel gazetecilik arasındaki bağlantılar bulgulanmıştır. Bu alanlarda dijital sanat hem araç hem de konu olarak değer görmektedir. Anahtar kelime analiziyle, sosyal medya, sanal ekipler, ilişkisel tür bilgisi, toplumsal hareket eylemi, cinsiyet eşitsizliği ve feminist bilim birbirlerine bağlı ve güncel çalışma alanları olarak tanımlanmıştır. Bu alanlar, dijital platformların ve teknolojik gelişmelerin sosyal dinamikleri, aktivizmi ve eşitlik arayışını nasıl etkilediğini keşfetme konusunda kesişmektedirler. Dijital sanatın, dijital platformların ve sosyal medyanın kullanımı yoluyla geleneksel sanat alanlarının ötesine geçerek daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşma potansiyeline sahip olması hızlı yükselişini devam ettireceği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz, dijital sanat, sosyal medya, yeni medya

* Dr. Öğr. Üye., Akdeniz Üniversitesi, fatmayardibi@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8852-2708

Gönderim Tarihi: 04.10.2024

Kabul Tarihi: 29.11.2024

Conference Paper

THE RISE OF DIGITAL ART IN THE NEW MEDIA AGE: BIBLIOMETRIC ANALYSIS

Fatma YARDİBİ*

Abstract

Digital art is a phenomenon that arises from the combination of technology and art. Although it is considered a new phenomenon, its origins date back to the 1960s. This study covers 1537 academic studies published between 1971 and 2024 (March 11) from the Web of Science database in the category of communication-related to new media and digital art. The study analyzed research trends in new media and digital art and revealed important findings using bibliometric analysis methods. Document co-citation analysis was conducted, followed by cluster analysis to identify closely related research studies. Keyword analysis was performed, and cluster analysis was applied according to relevant terms. These methods were used to identify research hotspots and uncover the main themes of the study. The publications produced in the field have shown that it has been rapidly growing and developing from the 1970s to the present. The distribution of publications can be evaluated in two stages: The first phase is a stable period spanning 30 years from 1970 to 2000; and the second phase is the period in which an exponential increase that accelerated with technological developments since the 2000s was detected. The development and spread of new media since the 2000s can be explained as digital art receiving more interaction from the masses and thus increasing interest in this field. The analysis of document co-citations revealed the connections between online screen entertainment, fair use, social media platforms, and cultural journalism. In these fields, digital art is evaluated both as a medium and a subject. Keyword analysis identified social media, virtual teams, relational genre knowledge, social movement action, gender inequality, and feminist science as interconnected and topical areas of study. The fact that digital art has the potential to reach a wider audience by going beyond traditional art fields through the use of digital platforms and social media suggests that it will continue its rapid rise.

Keywords: *Bibliometric analysis, digital art, new media, social media*

* Asst. Prof., Akdeniz University, fatmayardibi@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8852-2708

Received: 04.10.2024

Accepted: 29.11.2024

YENİ MEDYA ÇAĞINDA DİJİTAL SANATIN YÜKSELİŞİ: BIBLİYOMETRİK ANALİZ

GİRİŞ

Sanatının ortaya çıkışı insanlık tarihi kadar eskidir. Tarihsel olarak resim, heykel ve çizim gibi geleneksel sanat formları, dokunsal nitelikleri ve sanatçıların farklı bakış açıları, uygulamalı teknikler nedeniyle hep değerli olmuştur. Bourdieu, sanatı, toplumsal normlar, değerler ve güç yapıları tarafından sürekli olarak yeniden şekillendirilen kültürel ve tarihsel bir yapı olarak değerlendirmiş ve sanatın yalnızca bireysel yaratıcılığın bir ifadesi değil, aynı zamanda içinde yer aldığı toplumsal bağlamın ve güç ilişkilerinin bir ürünü olduğunu savunmuştur (Bourdieu, 1993). Eleştirel bir bakış açısıyla sanatı toplumsal normlar, değerler ve güç yapıları tarafından sürekli olarak yeniden şekillendirilen kültürel ve tarihi bir yapı olarak tanımlayabiliriz (Harris, 2001).

Sanat geleneksel formlardan dijital formlara doğru evrildikçe sanatsal ortamda önemli bir paradigma değişimleri yaşanmaktadır. Teknolojinin insan hayatına ve günlük yaşamın şekline etkisi inkar edilemeyecek bir olgudur. Dahası, teknoloji sanatın alanına da nüfuz ederek sanatın kavramsallaştırılmasında, özellikle de üretimi, sunumu ve teknik altyapısı açısından bu paradigma değişikliğini hızlandırdı. El becerisini ve sanat eserinin fiziksel varlığını vurgulayan asırlık uygulamalardan dijital teknolojinin ortaya çıkışı ile sanatsal ifadede yeni bir çağ başlamıştır. Bilgisayar sanatı, (multimedya) sanatı veya yeni medya sanatı olarak da tanımlanan dijital sanat, teknolojinin olanaklarından yararlanılarak üretilen sanal nesnelerin estetik değerlerle kurgulandığı bir sanat dalı olarak ortaya çıkmıştır (Özel Sağlamtimur, 2010; Paul, 2023). Sanatın teknolojiyle bütünleşmesi, özellikle 18. ve 19. yüzyıllardaki Sanayi Devrimi'nde çarpıcı bir şekilde gözlemlenmiştir. Bilgisayarın ortaya çıkışının dijital çağda sanat ve sanat eserlerinin yaratılmasında önemli bir etkisi olmuştur (Atan vd., 2015). Bu teknolojik ilerleme, yalnızca sanatçıların kullandığı araç ve yöntemleri dönüştürmekle kalmamış, aynı zamanda sanatın ne olabileceğine dair tanımları da genişletmiştir (Paul, 2020) 1990'lardan yirmi birinci yüzyılın başlarına kadar,

dijital ortamdan, dijital devrime sosyal medya çağına geçiş yaparak benzeri görülmemiş bir hızda teknolojik gelişmelere sahne olmuştur (Paul, 2023). Birçok dijital teknolojinin temelleri 50 ile 60'lı yıllar öncesinde atılmış olmasına rağmen, bu teknolojiler yirminci yüzyılın son on yılında yaygın hale gelmiştir. Sanatçılar tarihsel olarak kendi zamanlarının kültürü ve teknolojisi üzerine düşünen ilk kişiler arasında yer almış ve dijital devrimden onlarca yıl önce dijital ortamlarla ilgili çalışma denemeleri yapmışlardır. Günümüzde 'dijital sanatın' yerleşik bir terim haline gelmesiyle birlikte, dünya çapındaki müzeler ve galeriler büyük dijital sanat sergilerini toplamaya ve düzenlemeye başlamışlardır (Brey, 2021; Vargün, 2022).

Günümüzün dijital dünyasında bilgiye ulaşmak daha kolaydır. Bu kolaylık beraberinde gereksiz bir literatür yığını ve çok fazla literatür üretimini getirmiştir. Son yıllarda dijital sanat ile ilişkili akademik yayınların sayısında kayda değer bir artış olmuştur. Sadece Web of Science veri tabanına kayıtlı dijital sanat ile ilişkili 28954 adet akademik yayın mevcuttur (<https://www.webofscience.com>, Erişim tarihi: 05.08.2024). Dolayısıyla var olan literatür birikimini sınıflamak ve analiz etmek daha karmaşık yöntemler gerektirmektedir. Geleneksel literatür taramalarıyla karşılaştırıldığında amaç geniş bir yelpazedeki akademik çalışmaların evrimsel nüanslarını ortaya çıkarmak ve ortaya çıkan alanlara ışık tutmak olduğunda son dönemlerde yaygın olarak kullanılan bibliyometrik analiz yararlı bir araçtır (Donthu vd., 2021; Ellegaard & Wallin, 2015). Bibliyometrik analiz belirli bir araştırma mevcut durumu ve eğilimleri sunmak, potansiyel verileri belirlemek ve açıklamak için sıklıkla kullanılan daha veri odaklı bir analitik bir yöntemdir (Lim & Kumar, 2024; Yardibi vd., 2023). Kapsamlı bir analiz, bir disiplin alanının evriminin anlaşılmasına katkıda bulunur, bilgi birikimini artırır ve en son bilgilerle gelecekteki araştırma yönelimlerini ortaya çıkarabilir (Adalı vd., 2024). Şimdiye kadar dijital sanata odaklanan çok az sayıda bibliyometrik analiz yapılmıştır (Mardiani vd., 2024; Maulana vd., 2021; Yegin, 2023). Ancak bu çalışmalar ya kapsam olarak dar kalmış ya da arama kriterleri olarak kısıtlanmış çalışmalardır. Literatür incelemesi sonucunda dijital sanat ile ilişkili geniş kapsamlı global çapta yapılmış bir bibliyometrik çalışmaya rastlanmamıştır. Bu

çalışma, iyi bilinen veri tabanı Web of Scince (WoS)'te listelenen yüksek kaliteli literatürde (Mikki, 2009) yayımlanmış çalışmaların bibliyometrik özelliklerini inceleyerek dijital sanat alanındaki eğilimleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, dijital sanat alanına yeni bakış açıları katmayı, bu sanat formuna ilişkin literatürdeki mevcut boşluklarını ele almayı ve bulguları ile yeni medya arasındaki ilişkilerini keşfetmeye odaklanmaktadır.

1. YÖNTEM

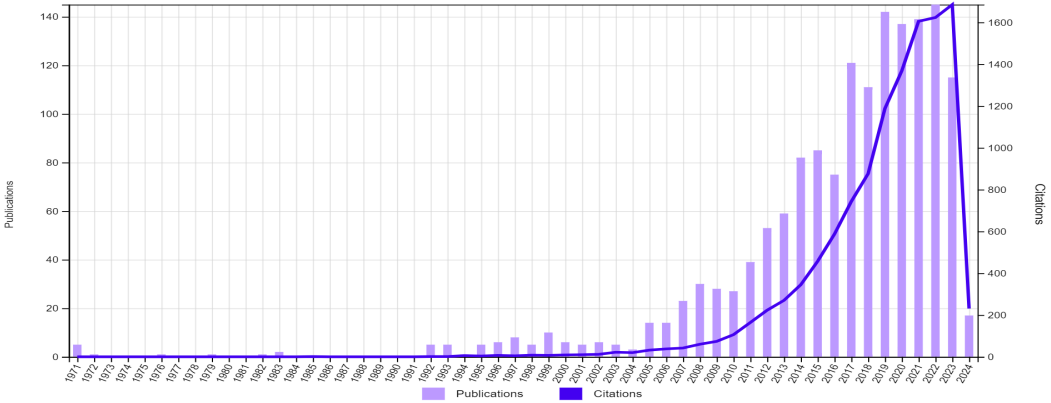
Dijital sanat ile ilgili araştırmaların yapısını bulmak için bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Bibliyometri metodolojik olarak bibliyometrik verileri analiz etmek için matematiksel ve istatistiksel tekniklerin kullanılmasını içerir (Budianto, 2023). Niteliksel metodolojilere güvenme eğiliminde olan ve farklı akademik geçmişlere sahip araştırmacılardan kaynaklanan yorum yanlılıklarına duyarlı olabilen sistematik literatür taramalarının aksine, bibliyometrik analiz nicel tekniklere dayanır ve dolayısıyla bu tür önyargıları önleme veya azaltma potansiyeli sunar (Donthu vd., 2021). Ayrıca, bu yöntem araştırmacıların büyük veri kümeleriyle çalışmasına olanak tanıyarak büyük veri senaryolarının araştırılmasına ve analizine olanak tanır (Adalı vd., 2024). Çalışmanın verileri önemli bir araştırma veri tabanı olan WoS'dan 11.03.2024 tarihinde elde edilmiştir. Literatürden dijital sanata ilişkin yayınlara erişmek için ilgili anahtar kelimeler belirlenmiştir. Arama kodu; Topic= (multimedia or medium or digital) AND Topic= (art or creativity) olarak belirlenmiştir. Bir zaman dilimi belirtilmemiş dolayısıyla WoS'a kayıtlı tüm literatür 1970 yılından itibaren 11.03.2024 tarihine kadar taranmıştır. İndirilen bibliyometrik veri kayıtları incelenerek ilişkisiz çalışmalar çıkarılmış, duplikasyonlar ve eksiz veriler kontrol edilmiş en nihayetinde 1537 akademik çalışmaya ait bibliyometrik veriler analizler için uygun formata getirilmiştir. Belge ortak alıntı analizi gerçekleştirilmiş ve daha sonra sıkı bir şekilde bağlantılı araştırma çalışmalarını belirlemek için küme analizi yapılmıştır. Ardından anahtar kelime analizi yapılmış ve ilgili terimlere göre küme analizi uygulanmıştır. Bu yöntemler araştırma sıcak noktalarını belirlemiş ve çalışmanın ana konularını ortaya çıkarmak için kullanılmıştır.

Bu çalışmada haritalama analizleri CiteSpace yazılımı ile gerçekleştirilmiştir. Mevcut çalışmada analiz için CiteSpace Advanced 6.3.R3 (7.06.2024 güncellemesi, <https://citespace.podia.com/> adresinde mevcuttur).

2. BULGULAR

2.1. Yayın dağıtımları ve büyüme eğilimleri

Yaklaşık 54 yılda 78 farklı ülkeden 2438 farklı yazar tarafından dijital sanat araştırmalarda 1537 belge yayımlanmıştır. Dijital sanat ile ilgili araştırma literatürünün yıllara göre dağılımı Figür 1’de verilmiştir.

Figür 1. Yayınların ve alıntılarının yıllara göre dağılımı (1970-2024)

Kaynak: Web of Science citation reports

1995’li yıllardan itibaren, teknolojik ilerlemelere paralel olarak dijital sanat alanında yapılan akademik yayınlarda önemli bir artış yaşanmıştır. Özellikle 2005 yılından itibaren bu artışın katlanarak büyümesi alanın gelişmekte olduğunu ve büyümeye devam ettiğinin bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Dijital sanata ilişkin akademik yayınların 2010’lu yıllardan sonra hızla artması çeşitli faktörlere bağlanabilir. İlk olarak, dijital teknoloji ve yazılım araçlarındaki gelişmelerdir ve bu gelişmelerin dijital sanatın yaratılması ve yayılması olanaklarını önemli ölçüde genişletmesi olarak açıklanabilir. İkinci olarak, dijital medyanın günlük hayata artan entegrasyonu, bir çalışma alanı olarak dijital sanata olan ilginin de

artmasına yol açmıştır. Son olarak da sosyal medya platformlarının ve çevrimiçi galerilerin yükselişi, sanatçılara çalışmalarını sergilemeleri için yeni yollar sunarak dijital sanatın çağdaş kültürdeki görünürlüğü ve ilgisini artırmıştır.

2.2. Belge ortak alıntı analizi ve araştırma konularının belirlenmesi

Dijital sanat ile ilişkili bilimsel çalışmalar arasındaki bağlantıları incelemek için bir belge ortak alıntı analizi (Document Co-citation Analysis: DCA) yapılmıştır. Ortak belge analizi, iki belgenin birlikte alıntılındığı frekans bazlı bir analiz türüdür. CiteSpace bu tür analizleri hem bilimsel veri tabanlarından indirilen belgeleri dikkate alarak hem de metinlerdeki referansları inceleyerek gerçekleştirir. Ortak atıf analizi, bibliyometrik alanda bilimsel alanların gelişimini incelemek ve araştırma konularının zaman içindeki gelişimini takip etmek için sıklıkla kullanılmaktadır (Shiau vd., 2017). Toplam 1537 dijital sanata ilişkin akademik çalışmada referans sayısı 55368'dir. Yayın başına ortalama referans sayısı yaklaşık olarak 36'dır. Tablo 1, çalışma süresince en çok atıf alan on referansı listeler; bu, yalnızca dijital sanat çalışmaları üzerine daha fazla araştırma için temel oluşturmakla kalmayıp aynı zamanda dijital sanatın incelenmesi için teorik bir temel de sağlamıştır.

Frekans	Yazarlar	Başlık	Yıl
27	Jenkins Henry, Sam Ford, ve Joshua Green	Spreadable Media: Creating Value and Meaning in a Networked Culture	2013
19	Jenkins Henry	Convergence Culture: Where Old and New Media Collide	2006
17	Bruns Axel	Blogs, Wikipedia, Second Life, and beyond: From production to produsage	2008
10	van Dijck, J.	Users like you? Theorizing agency in user-generated content	2009
10	Mark A. Runco ve Garrett J. Jaeger	The Standard Definition of Creativity	2012
9	Mark Deuze	Media Work	2007
8	Limor Shifman	Memes in Digital Culture	2014

7	Lawrence Lessig	Remix: Making Art and Commerce Thrive in the Hybrid Economy Paperback	2009
7	Safiya Umoja Noble	Algorithms of Oppression: How Search Engines Reinforce Racism	2018
6	Stijn Postema ve Mark Deuze	Artistic Journalism: Confluence in Forms, Values and Practices	2020

Tablo 1. Çalışmalarda En Çok Atıf Alan Referanslar

Jenkins ve arkadaşları (2013), sosyal medyanın içeriğin yayılabilirliğini artırarak katılımcı kültürü desteklediğini ve medyanın özgür olmasını, her düzeydeki yaratıcıların özgürlüklerini kullandıklarında toplumun geri kalanına karşı sorumlu olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Yazarlar bu alanda öncüler arasında yer almaktadırlar.

Dijital kültürün, yaratıcılığın ve medyanın gelişen ve değişen manzarasının çeşitli yönleriyle ele alan bu yayınların dijital sanat literatürü için önemli çıkarımları olduğuna işaret etmektedir (bkz. Tablo 1).

Bibliyometrik analiz için görsel haritalar düğümlerden ve bağlantılardan oluşur; burada düğümler referansları temsil etmek için kullanılmıştır. Bir düğümün boyutu, bir ögenin toplam birlikte bulunma sıklığını yansıtmaktadır. İki düğüm arasındaki bağlantıların kalınlığı ve rengi, o ögenin birlikte bulunma zaman dilimlerini göstermektedir. Ağların yapısal bütünlüğünü değerlendirmek için iki yapısal ölçüm kullanılmıştır. İlk olarak, ağın daha küçük bileşenlere ne ölçüde bölünebileceğini belirlemek için modülerlik Q endeksi, ikinci olarak, ağ içinde oluşan kümelerin kalitesini ve homojenliğini değerlendirmek için ortalama silüet puanı kullanılmıştır (Chen, 2006).

Kümelerin ortalama modülerlik Q endeksi 0,954 olarak hesaplanırken, ortalama silüet değeri 0,9627 olarak hesaplanmıştır. Bu yapısal ölçüler, homojen kümelere bölünebilen kaliteli bir ağın oluşumunun göstergesidir. Kümeler sıklıkla belirli konular, temalar veya araştırma alanlarıyla ilişkilendirilmektedir (Chen vd., 2010). Kümeler arası bağımlılık ilişkileri, bilimsel çalışmalarda

çizgiler ise işbirlikçi ilişkileri gösterir. Figüre göre *adil kullanım ve sosyal medya platformları* dijital sanat literatürünü besleyen aktif referans konularıdır. Bu iki kümenin hem olumlu hem olumsuz etkileri dijital sanat literatüründe önemli unsurlardır. Dolayısıyla gelecekte de bu alanlardan dijital sanat literatürünün besleneceği ve gelişeceği düşünülebilir. *Kültürel televizyon içeriklerinin* dijital sanata olan etkisinin 2020 yılından sonra arttığı gözlemlenmektedir. Dijital sanat literatürünün teorik yapısının sanat ile oluşturduğu zaman içerisinde uygulamalarının *çevrimiçi ekran eğlencesi, içerik üretimi, sosyal medya platformları* gibi alanlar ile geliştiği söylenebilir. Zaman çizelgesinde dikkat çeken bir diğer husus birçok kümenin özellikle 2010 yılı ve civarında yoğunlaşmasıdır. Dolayısıyla teknolojik gelişmeler ve yansımalarının yoğun yaşandığı dönemler ile çakışması anlaşılabilir bir durumdur.

2.3. Araştırma sıcak noktaları ve trend konularının belirlenmesi

Yüksek frekanslı anahtar kelimeler, araştırma alanındaki sıcak konuları ve gelişme yönünü yansıtır. Konu alanındaki araştırma noktaları ve önemli konular, yüksek frekanslı anahtar kelimelere dayalı olarak araştırılabilir (Wei & Deng, 2022). Anahtar kelime analizi, alana özgü temaların belirlenmesine yardımcı olmuştur. Bu bölümde araştırma sıcak noktalarını, sınırlarını ve eğilimlerini belirlemek için ortak oluşum analizi, anahtar kelime patlaması tespit analizi ve zaman çizelgesi görselleştirmesi gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle anahtar kelime analizinde, literatür içeriğindeki kalıpları ve eğilimleri belirlemek için kelime veya kelime öbeklerinin sıklığı ve bir arada bulunması analiz edilmiştir (bkz. Tablo 2). Anahtar kelimelerin alıntı sayısına ve merkezilik analizine dayanarak, en popüler anahtar kelimeler Tablo 2'de verilmiştir.

Sıra	Görülme Sıklığı	Merkeziyet değeri	İlk görülme yılı	Anahtar kelime
1	127	0.17	2012	sosyal medya
2	115	0.22	1995	medya
3	46	0.09	2000	sanat
4	44	0.14	2002	iletişim

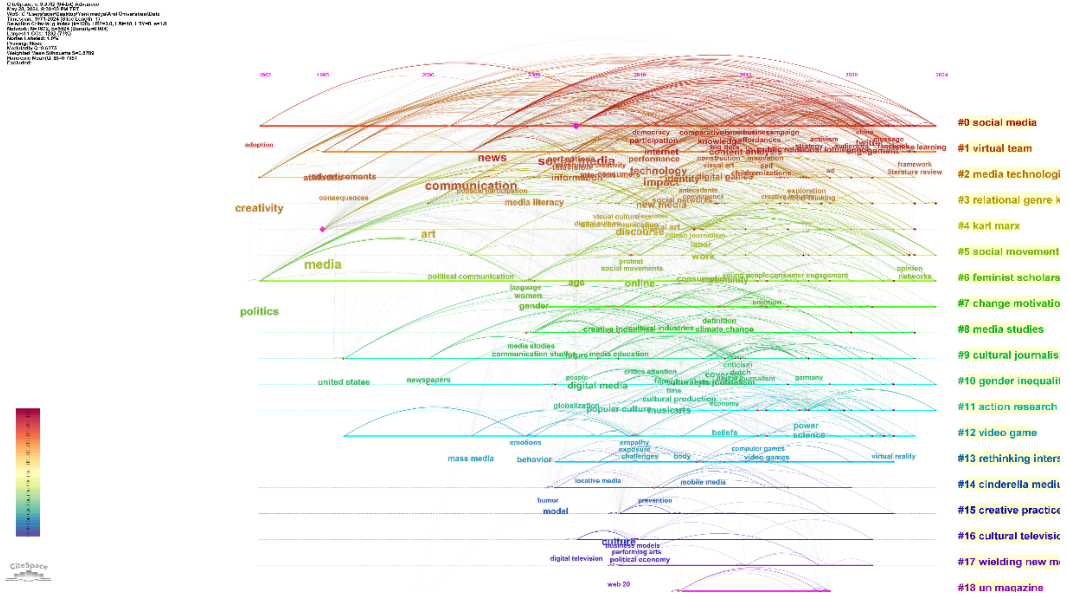
5	36	0.04	1992	yaratıcılık
6	29	0.07	2003	haber
7	29	0.04	1992	siyaset
8	28	0.03	2011	etki
9	27	0.03	2011	yeni medya
10	24	0.02	2011	teknoloji

Tablo 2. Yayınlarda en sık kullanılan anahtar kelimeler

En sık görülen anahtar kelimelerin odağında yeni medya ile ilişkili anahtar kelimelerin olması dijital sanat ile yeni medya arasındaki güçlü ilişkiye işaret etmektedir. Özellikle en sık kullanılan anahtar kelime olmasının yanı sıra güçlü bir merkezîyet değerine sahip *sosyal medya* (merkezîyet değeri: 0,22) diğer anahtar kelimeleri birbirine bağlayan kilit bir konumdadır. Dijital sanat ve sosyal medya arasındaki bu güçlü ilişki, sosyal medya platformlarının, dijital sanatı yaymak, tanıtmak ve takdir etmek için etkili bir araç olarak kullanılması ile açıklanabilmektedir. Bir başka deyişle sanatçıların, küresel bir kitleye ulaşmak, takipçileriyle etkileşim kurmak ve sanatsal topluluklara katılmak için bu platformları sıklıkla kullanmalarının sonucudur. Bir kez daha, sosyal medya iletişimin, yaratıcılığın, sanatın, teknolojinin ve etkinin kesiştiği noktada merkezi bir konuma sahiptir. Etkileşimli yapısı, sanatsal ve yaratıcı dürtülerin teknolojik ilerlemeyle bir araya gelmesinin sonucudur.

CiteSpace yazılımında sağlanan en güçlü atıf kelime algılama teknolojisi ve algoritması, dijital sanat alanında iki anahtar kelime için atıf patlaması tespit etmiştir. Bu anahtar kelimeler *yeni medya* ve *katılım*dır. Bu tespit dijital sanatın yine yeni medya odağında geliştiğini ve şekillendiğinin göstergesidir. Bu anahtar kelimeler dijital sanat literatürünün güncel çalışma alanlarıdır.

Kümeleme analizi, bilim haritalamasının temel özelliklerinin anlaşılmasına yardımcı olur (Yardibi vd., 2021). CiteSpace, farklı görüntüleme modları, küme görünümü ve zaman dilimi görünümü sağlar. Anahtar kelime analizinde, kümelerin zamanla birlikte atıf ağı değişikliklerini vurgulamak için zaman dilimi görünümü tercih edilmiştir (bkz. Figür 4).

Figür 4. Dijital sanat çalışmalarının anahtar kelime analizinin zaman çizelgesi

Figür 4'teki düğümler anahtar kelimeleri temsil eder. Düğümler arasındaki çizgiler ise işbirlikçi ilişkileri gösterir. Anahtar kelime analizi, *sosyal medya*, *sanal ekipler*, *ilişkisel tür bilgisi*, *toplumsal hareket eylemi*, *cinsiyet eşitsizliği* ve *feminist bilim* birbirine bağlı ve güncel çalışma alanları olarak tespit edilmiştir. Sosyal medya, sanal ekipler, ilişkisel tür bilgisi, toplumsal hareket eylemi, cinsiyet eşitsizliği ve feminist bilim gibi alanlar, birbirleriyle yakından bağlantılı ve birbirlerini etkileyen çalışma alanlarıdır. Dolayısıyla burada, dijital sanat toplumsal hareketlerin, marjinal seslerin kendini ifade edebileceği bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital sanatın, bu çalışma alanlarının etkilerini ve dinamiklerini yansıtan güçlü bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

SONUÇ

Sanat kavramı sabit ya da evrensel bir kategori değildir; daha ziyade farklı bağlamlarda ve dönemlerde yeniden yorumlanıp değerlendirilebilecek bir olgudur. Teknolojik gelişmeler sanatçılara sanal ve artırılmış gerçeklik, yapay zeka ve diğer yeni ortaya çıkan teknolojiler gibi yaratıcı ifade için yeni araçlara ve ortamlara erişim sağlamıştır. Dijital sanatın ortaya çıkışı bu olgunun

yerleşmesine yol açmış ve hayatımıza hızla yayılmasını ve nüfuz etmesini kolaylaştırmıştır.

Anahtar kelime analizinin sonuçları, dijital sanat araştırma alanının yapısı ve evrimi hakkında değerli bilgiler sağlamış ve gelecekteki araştırma yönleri hakkında karar almak için kullanılabilir öngörüler sunmuştur. Anahtar kelime analizi, dijital sanatın önemli sosyal ve kültürel konulara dikkat çekmek için kullanıldığını ve marjinal seslerin yükseltilebileceği bir kanal sunduğunu göstermektedir. Dijital sanatın, dijital platformların ve sosyal medyanın kullanımı yoluyla geleneksel sanat alanlarının ötesine geçerek daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşma potansiyeline sahip olması hızlı yükselişini devam ettireceği yönündedir. Adil kullanım ile ilgili yasaların güncellenerek yeni şartlara ayak uydurabilmesi ve sanatçıların güvende hissetmesi bu değişimi olumlu yönde etkileyecektir. Dijital sanatla ilgili gelecekteki akademik çalışmaların muhtemelen bu temalara odaklanacağı, teknolojik gelişmelerin hızlı temposu ve yeni medyayla yakın ilişkiyle birlikte gelişmeye devam edeceği sonucuna varılmıştır. Kısmen tahmin edilemez olsa da, alandaki gelişmelerin dinamik doğası göz önüne alındığında, gelecekteki çalışmalar heyecan verici yeni gelişmelerin potansiyeline sahiptir.

Kaynakça

Adalı, G., Yardibi, F., Aydın, Ş., Güdekli, A., Aksoy, E., & Hoştut, S. (2024). Gender and Advertising: A 50-Year Bibliometric Analysis. *Journal of Advertising*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/00913367.2024.2343291>

Atan, A., Uçan, B., & Bilsel, Ç. (2015). Dijital sanat uygulamaları üzerine bir inceleme. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 7(26), 1–14.

Aufderheide, P., Milosevic, T., & Bello, B. (2016). The impact of copyright permissions culture on the US visual arts community: The consequences of fear of fair use. *New Media & Society*, 18(9), 2012–2027. <https://doi.org/10.1177/1461444815575018>

Bourdieu, P. (1993). *The field of cultural production: Essays on art and literature*. Columbia University Press.

Brey, A. (2021). Digital art history in 2021. *History Compass*, 19(8), e12678. <https://doi.org/10.1111/hic3.12678>

Budianto, E. W. H. (2023). Bibliometric And Literature Review Of Financing Risk In Islamic Banking. *JPS (Jurnal Perbankan Syariah)*, 4(1), Article 1. <https://doi.org/10.46367/jps.v4i1.1031>

Chen, C. (2006). CiteSpace II: Detecting and visualizing emerging trends and transient patterns in scientific literature. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 57(3), 359–377.

Chen, C., Ibekwe-SanJuan, F., & Hou, J. (2010). The structure and dynamics of co-citation clusters: A multiple-perspective co-citation analysis. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61(7), 1386–1409.

Collins, S. (2010). Digital Fair: Prosumption and the fair use defence. *Journal of Consumer Culture*, 10(1), 37–55. <https://doi.org/10.1177/1469540509354014>

Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285–296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>

Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact? *Scientometrics*, 105(3), 1809–1831. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1645-z>

Harris, J. (2001). *The New Art History: A Critical Introduction*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203466780>

Jenkins, H., Ford, S., & Green, J. (2013). *Spreadable Media: Creating Value and Meaning in a Networked Culture*. NYU Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt9qfk6w>

Lim, W. M., & Kumar, S. (2024). Guidelines for interpreting the results of bibliometric analysis: A sensemaking approach. *Global Business and Organizational Excellence*, 43(2), 17–26. <https://doi.org/10.1002/joe.22229>

Mardiani, E., Rukmana, A. Y., Maqfirah, P. A.-V., Nuswantoro, P., & Uhai, S. (2024). Bibliometric Study on the Influence of Digital Technology in the Field of Arts and Culture. *The Eastasouth Journal of Social Science and Humanities*, 1(02), Article 02. <https://doi.org/10.58812/esssh.v1i02.212>

Maulana, F. I., Audia Agustina, I., Gasa, F. M., Rahmadika, S., & Ramdania, D. R. (2021). Digital Art Technology Publication in Indonesia: A Bibliometric Analysis (2011-2020) Technology. *2021 International Conference on Information Management and Technology (ICIMTech)*, 1, 375–379. <https://doi.org/10.1109/ICIMTech53080.2021.9535104>

Mikki, S. (2009). Google Scholar compared to Web of Science. A Literature Review. *Nordic Journal of Information Literacy in Higher Education*, 1(1), Article 1. <https://doi.org/10.15845/noril.v1i1.10>

Özel Sağlamtimur, Z. (2010). *Dijital sanat*. <http://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423869492.pdf>

Paul, C. (2020). Digital Art Now: Histories of (Im)Materialities. *International Journal for Digital Art History*, 5, Article 5. <https://doi.org/10.11588/dah.2020.5.75504>

Paul, C. (2023). *Digital Art*. Thames & Hudson.

Shiau, W.-L., Dwivedi, Y.K., & Yang, H.S. (2017). Co-citation and cluster analyses of extant literature on social networks. *International Journal of Information Management*, 37(5), 390–399. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2017.04.007>

Vargün, Ö. (2022). Teknoloji ve sanatın dönüşümü: Dijital Sanat. *Journal of Arts*, 6(1), 49–54.

Wei, Z., & Deng, Z. (2022). Research hotspots and trends of comprehensive utilization of phosphogypsum: Bibliometric analysis. *Journal of Environmental Radioactivity*, 242, 106778. <https://doi.org/10.1016/j.jenvrad.2021.106778>

Yardibi, F., Chen, C., Firat, M. Z., Karacaören, B., & Süzen, E. (2023). The trend of breeding value research in animal science: Bibliometric analysis. *Archives Animal Breeding*, 66(2), 163–181.

Yardibi, F., Firat, M., & Teke, E. (2021). Trend topics in animal science: A bibliometric analysis using CiteSpace. *Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences*, 45(5), 833–840. <https://doi.org/10.3906/vet-2001-103>

Yegin, Ö. G. D. Y. T. (2023). “Dijital Sanat” Üzerine Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. <https://iletisimvesanat.com/files/iletisimvesanat/d82779b7-fd6f-4208-9199-2b98b81ce7d6.pdf>

